

Resomeren

Resomeren, ook wel bio-cremeren of water-cremeren genoemd, betekent 'het oplossen in water'.

Inleiding

In Nederland zal – naar verwachting – een nieuwe vorm van lijkbezorging worden toegestaan. Naast de huidige vormen van lijkbezorging kan men dan ook kiezen voor zogenaamde alkalische hydrolyse oftewel resomeren.

Uit onderzoek in 2016 door MediaTest in opdracht van Yarden blijkt dat bij Nederlanders geen zwaarwegende bezwaren zijn tegen een nieuwe vorm van lijkbezorging, mits de keuzevrijheid voor iedereen maar overeind blijft. De Gezondheidsraad heeft in mei 2020 een advies uitgebracht met als conclusie dat resomeren voldoet aan de voorwaarden voor de veiligheid, waardigheid en duurzaamheid. Het kabinet besloot in november 2020 dit advies over te nemen en het resomeren als toegestane vorm van lijkbezorging op te nemen in de vernieuwde Wet op de Lijkbezorging (Wlb). Wanneer de voorgestelde wijzigingen worden aangenomen en bekrachtigd zijn, zal deze vorm van lijkbezorging wettelijk worden toegestaan.

Op dit moment is resomeren toegestaan in Canada en enkele deelstaten in de VS. In Nederland wordt resomeren nu alleen op heel beperkte schaal toegepast bij de verwerking van dode dieren, met name dieren die zijn gebruikt voor medische testen. Resomeren zou de ziekmakende deeltjes (prionen) volledig vernietigen.

Resomeren, stap voor stap

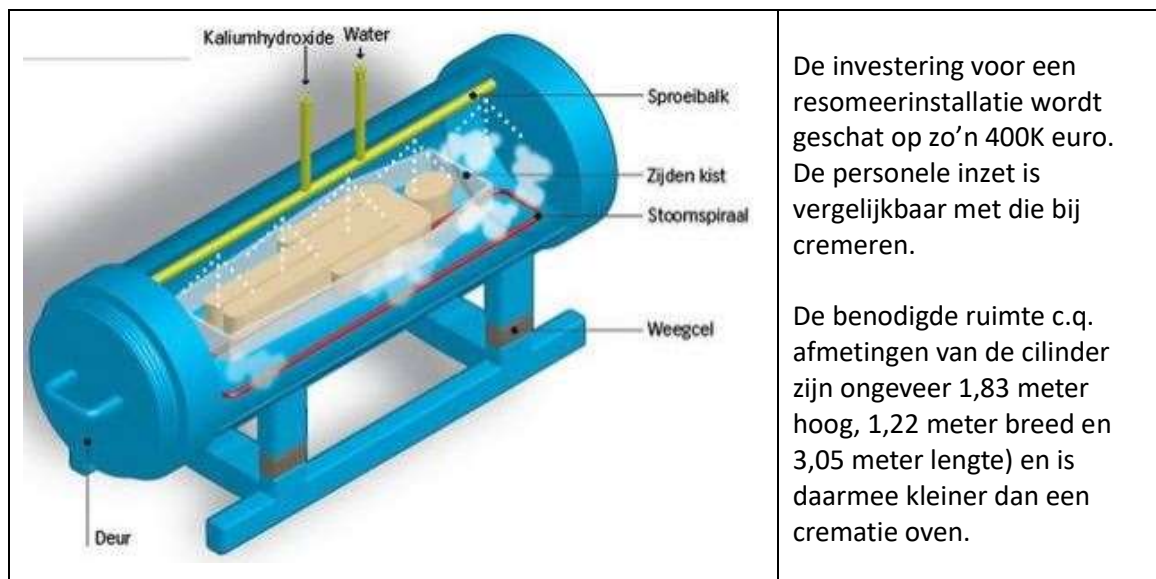
Net zoals bij een begrafenis of een crematie wordt het lichaam in een kist of lijkwade gelegd voor de uitvaart c.q. afscheidsceremonie. Bij resomeren wordt de overledene na de uitvaartceremonie, zonder kist in een installatie geplaatst. De kleding van de overledene dient volledig biologisch afbreekbaar te zijn, zoals een wollen of katoenen omhulsel. Er kunnen geen persoonlijke spullen aan de overledene meegegeven worden. De kist blijft volledig achter en zou kunnen worden hergebruikt.

In de resomeerinstallatie zijn sensoren geplaatst die het lichaam wegen. Dit is een belangrijk onderdeel van het proces, omdat het gewicht van de overledene bepaalt hoeveel water en alkali er nodig is voor het afbreken van de chemische verbindingen in het lichaam, door deze steriele oplossing. De juiste hoeveelheid van het mengsel van water en kaliumhydroxide wordt ingebracht in de cilinder. Een recirculatiepomp zorgt ervoor dat het mengsel in de installatie blijft circuleren. De temperatuur loopt hierbij op tot circa 180°C. Omdat er sprake is van een verhoogde druk, kookt de vloeistof niet. Het totale proces duurt zo'n 3 uur waarvan de ontbinding tussen de 60 en 90 minuten in beslag neemt en de afkoeling 1,5 tot 2 uur.

Nadat de weke delen zijn opgelost, blijven er restanten van het lichaam over, te weten:

- **Het bottenstelsel;** de botresten kunnen verwerkt worden op vergelijkbare wijze, zoals dat nu gebeurt met de botrestanten na een crematie. Er blijft schoon wit poeder over dat een individuele bestemming kan krijgen. De hoeveelheid restant is echter anderhalf tot twee maal zoveel als na een reguliere crematie. [Begraafplaatsen zijn bij uitstek geschikt om mogelijkheden te bieden voor een individuele bestemming aan dit restant.](#) De mogelijkheid hiertoe dient in het reglement of de verordeningen te worden opgenomen.
- Eventuele **medische implantaten**, zoals prothese, kiesvulling, en dergelijke.
- **De gebruikte vloeistof;** voor de bestemming van deze vloeistof moet nog wet- en regelgeving vastgesteld worden.

De resomeerinstallatie

Bron: https://www.bbc.co.uk/news/resources/itd-sh/dissolving_the_dead (website in het Engels, met zeer duidelijke aanvullende informatie)

Kosten van resomeren

De kosten voor de consument voor resomeren zijn nog niet volledig duidelijk. Naar verwachting zal het tarief dichtbij of onder de kosten van een crematie liggen. Er wordt bij resomeren minder energie gebruikt dan bij cremeren. Omdat het lichaam zonder kist in de resomeerinstallatie wordt geplaatst, is het in theorie mogelijk dat de kist opnieuw wordt gebruikt. Of dit ook de praktijk wordt, zal de toekomst uitwijzen. De vragen die hierbij gesteld moeten worden, zijn of de uitvaartondernemers hier 'de handschoenen oppakken' en hergebruik faciliteren en of consumenten hier klaar voor zijn. Willen zij voor hun dierbare gebruikmaken van een eerder gebruikte kist? Wanneer dit niet het geval is, daalt het veronderstelde duurzame karakter van resomeren ten opzichte van begraven.

De argumenten vóór resomeren, zoals ze veelal genoemd worden zijn:

- Resomeren wordt als veilig alternatief voor begraven en cremeren genoemd;
- Er zijn weinig grondstoffen nodig;
- Het zou duurzamer zijn dan cremeren of begraven;
- Er blijft geen menselijk DNA achter in het restproduct.

De verwachte invloed van resomeren bij de keuze voor lijkbezorging

De verwachting is dat mensen die nu bewust kiezen voor begraven, minder snel voor resomeren zullen kiezen dan mensen wiens voorkeur nu al uitgaat naar cremeren. Redenen voor het vasthouden aan de keuze voor begraven kunnen onder meer zijn: het willen worden bijgezet in een (bestaand) particulier graf, het teruggeven van het lichaam aan de natuur, nabestaanden een gedenkplek te bieden of dat een andere vorm van lijkbezorging dan begraven indruist tegen de geloofsovertuiging.

De keuze voor begraven, cremeren of toch resomeren, zal in de toekomst wellicht wijzigen wanneer de voorwaarden of omstandigheden wijzigen. Denk hierbij aan het kostenaspect of de belasting van het milieu bij de gekozen vorm van lijkbezorging. Nederlanders die nu aangeven begraven te willen worden, zijn waarschijnlijk het minst geneigd om andere vormen van lijkbezorging te overwegen wanneer de omstandigheden veranderen. Hun specifieke voorkeur voor begraven is hierin leidend.

Volgens het onderzoek door MediaTest overweegt een kwart van de Nederlandse bevolking, nadat zij de informatie over resomeren hebben gelezen, dat deze nieuwe vorm van lijkbezorging hun keuze vormt voor de eigen uitvaart. Vooral het beoogde milieueffect is voor deze groep een belangrijk argument om deze nieuwe methode te overwegen. Zij vinden het over het algemeen belangrijk dat hun uitvaart het milieu zo min mogelijk belast. Ook de verwachte lagere kosten voor het resomeren zijn genoemd als reden om deze vorm van lijkbezorging te overwegen.

Zestig procent van de Nederlanders geeft aan resomeren niet als optie te zien voor de eigen uitvaart. De groep die resomeren afwijst, heeft veelal negatieve gevoelens over resomeren. Zo vindt men resomeren als methode 'eng' of een 'naar idee'. Niet zozeer voor zichzelf, voor hun eigen lichaam, maar vooral voor hun nabestaanden. Daarnaast is er onder deze groep een flink aantal personen die aangeeft niet voor resomeren te kiezen, omdat er nog onvoldoende over bekend is. Het is nog nieuw. Onbekend maakt misschien onbemind en mogelijk verandert hun beeld in de toekomst wanneer er meer over bekend is en resomeren (na de voorgenomen legalisering) ingeburgerd raakt. Of dit een net zo langdurig proces wordt als de opkomst van cremeren in het verleden zal de toekomst uitwijzen.

Voorlopige conclusie lijkt te zijn dat het percentage begravingen niet significant in negatieve zin zal wijzigingen wanneer resomeren als nieuwe vorm van lijkbezorging wordt toegestaan.

Welke kansen biedt resomeren voor begraafplaatsen?

Deze vraag kan vanuit meerdere perspectieven bekeken worden. Toen cremeren als vorm van lijkbezorging algemeen goed werd, hebben veel begraafplaatsen kansen laten liggen. Andere partijen hebben crematoria gesticht en een steeds groter percentage van de overledenen kwam niet meer op een begraafplaats terecht, maar werd gecremeerd. Uit onderzoek blijkt nu dat mensen die resomeren overwegen, vooral in hun keuze switchen van cremeren naar resomeren en niet van begraven naar resomeren. Waarom dan niet zorgen dat resomeren op een begraafplaats mogelijk wordt? Natuurlijk vraagt dit marktonderzoek in de eigen regio, een investeringsplan, wellicht een samenwerking met andere partijen maar waarom zouden alleen partijen welke nu crematies faciliteren in de toekomst resomeren kunnen aanbieden?

Voor begraafplaatsen die niet inzetten op een eigen resomeerinstallatie, zijn er zeker kansen om de nabestaanden toch naar de begraafplaats te krijgen. Na resomeren blijft er immers ook een residu over dat een bestemming moet krijgen. Los van welke bestemming er voor het residu gekozen wordt, bieden begraafplaatsen de mogelijkheid om gedenkplekken voor de overledenen in te richten. Het residu kan bijgezet worden op een individuele gedenkplek of verstrooid op een algemeen strooiveld. Mogelijkheden zijn er te over op begraafplaatsen. Er moet door de begraafplaatsbeheerder echter wel actie ondernomen worden.

Resomeren is nu nog niet wettelijk toegestaan, maar wacht niet met nadenken over welke mogelijkheden nabestaanden aangeboden kunnen worden om hun dierbare te herdenken. Realiseer mogelijkheden op uw begraafplaats en wacht niet af. Creëer aanbod en draag dit uit. Zorg dat uw begraafplaats eerder mogelijkheden faciliteert voordat de vraag ontstaat. Maak hierbij gebruik van de aanbevelingen zoals die in het **LOB rapport De begraafplaats van de Toekomst** gepresenteerd worden.

*Wanneer u niet (meer) de beschikking heeft over het rapport De begraafplaats van de Toekomst kunt u dit downloaden [De-begraafplaats-van-de-toekomst-van-hoofd-naar-hart.pdf](#)
Een gedrukt exemplaar van het rapport kunt u bestellen bij het bedrijfsbureau van de LOB.*